

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi luotsauslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luotsauslakia.

Luotsauslain mukaan luotsaus on lähtökohdaisesti pakollista Suomen aluevesillä. Luotsinkäyttövelvollisuudesta voi vapautua Merenkululaitoksen myöntämällä linjaluotsinkirjalla tai erivapaudella. Lain muutoksella luotsinkäyttövapautusten saantia helpotettaisiin niin, että linjaluotsintutkinnon voisi suorittaa myös englannin kielellä. Luotsinkäyttövelvollisuutta laajennettaisiin luotsin otto- ja jättöalueille.

Voimassaoleva laki rajaa luotsaustoiminnan harjoittajaksi Luotsausliikelaitoksen. Syntyneiden tulkintaerimielisyyksien johdosta lakia täsmennettäisiin siten, että tämä lain-

säättäjän tarkoitus ilmenisi laista paremmin. Tästä syystä muiden kuin laissa tarkoitetun luotsauspalvelujen tarjoajan toimesta tapahtuva luotsauspalvelujen tarjoaminen tai luotsaustoiminnan harjoittaminen säädettäisiin rangaistavaksi.

Lisäksi lakiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Englannin kielen hyväksymistä linjaluotsauskieleksi suomen ja ruotsin kielen rinnalle koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin 1 päivästä heinäkuuta 2011.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Merenkululaitoksen tehtävänä ollut luotsaustoiminnan harjoittaminen siirrettiin Merenkululaitoksen organisaatiomuutoksen yhteydessä 1 päivänä tammikuuta 2004 toimintansa aloittaneen Luotsausliikelaitoksen tehtäväksi.

Luotsauslain (940/2003) mukaan luotsauksen tarkoituksena on edistää alusliikenteen turvallisuutta ja ehkäistä alusliikenteestä ympäristölle aiheutuvia haittoja. Luotsaus on lähtökohtaisesti pakollista Suomen aluevesillä. Luotsinkäyttövelvollisuudesta voi vapautua Merenkululaitoksen myöntämällä linjaluotsinkirjalla tai erivapaudella. Linjaluotsauksella tarkoitetaan luotsauslain 14 §:n mu-

kaista poikkeusta luotsinkäyttövelvollisuudesta. Merenkululaitos voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle. Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä, joita ovat osallistuminen hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä, kirjallisen tutkinnon ja koeluotsauksen suorittaminen sekä kielitaitovaatimukset, säädetään luotsauslain 14 §:ssä.

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta luotsauksen pakollisuudella on vahva yleistä etua

turvaava tarkoitus. Luotsaus on myös yksi merikuljetuksiin liittyvä palvelu ja siitä aiheutuvat kustannukset ovat osa Suomen logistisia kustannuksia.

Suomen satamissa käyvistä aluksista noin 40 prosenttia käyttää luotsia. Alusten Luotsausliikelaitokselle maksamat luotsausmaksut ovat noin 40 miljoonaa euroa vuodessa. Meneillään oleva taantuma on pienentänyt luotsausten kysyntää ja Luotsausliikelaitoksen liikevaihtoa noin 20 prosenttia, mikä vastaa noin 8 miljoonaa euroa vuositasolla. Luotsauksen hinnoittelu perustuu ns. verkostoperiaatteen mukaiseen yhtenäishinnoitteluun, joka mahdollistaa samanlaiset luotsausmaksut koko maassa (ristisubventio) riippumatta toiminnan kannattavuudesta eri satamissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on selvittänyt hallituksen logistiikkaohjelman mukaisesti englannin kielen käyttöön ottamista linjaluotsauksen kieleksi suomen ja ruotsin kielen rinnalle. Liikenne- ja viestintäministeriön vuonna 2008 Merenkululaitoksella teettämän, merenkulussa käytettäviin kieliin ja kommunikaatioon liittyvän turvallisuusselvityksen (VTT-R-05835-08, 18.9.2008) mukaan alusten välisessä sekä alusten ja VTS-keskusten välisessä kommunikaatiossa käytetään tällä hetkellä kolmea kieltä: suomea, englantia ja ruotsia. Nykyinen kieliympäristö perustuu siihen, että alusliikennepalvelusta annetun lain (623/2005) 4 §:n mukaan alusliikennepalvelua annetaan tarpeen mukaan suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Linjaluotsin tutkinnon suomeksi tai ruotsiksi suorittaneet alusten päälliköt voivat myös väylillä liikkua puhua muiden alusten ja VTS-keskuksen kanssa englantia, koska kielitaitovaatimus koskee ainoastaan tutkinnon suorittamista.

Tutkimuksen mukaan eri kielten käyttö ja kommunikaatio-ongelmat ovat riskitekijöitä, jotka saavat olla olennaisessa osassa myös onnettomuuksien synnyssä. Tutkimuksen aineiston perusteella ei aineiston pienuudesta johtuen voitu tehdä arvioita siitä eroavatko linjaluotsatut, luotsatut, erivapaudella liikkuvat ja ilman luotsinkäyttövelvollisuutta olevat alukset toisistaan onnettomuusriskin suhteen.

Tarkastelluista vaaratilanneraporteista kolme eli noin 2 prosenttia liittyi kielikysymykseen. Tarkastelluista onnettomuusraporteista seitsemässä eli noin 9 prosentissa kieli liittyi onnettomuuteen.

Kolmesta kieleen liittyneestä vaaratilanteesta yksi tapahtui linjaluotsauksen yhteydessä. Kieleen liittyneistä seitsemästä onnettomuudesta kolmessa aluksella oli luotsi ja yhdessä luotsi oli tulossa laivaan. Kolmessa onnettomuudessa ei kyseessä ollut luotsaustilanne vaan esimerkiksi aluksen lastaus.

Onnettomuustutkintakeskus on erästä edellä mainittuihin kielikysymykseen liittyvää onnettomuutta koskevassa tutkintaraportissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että aluksen päällikön olisi ymmärrettävä aluksella olevan luotsin ja VTS-keskuksen luotsausta koskevat keskustelut. Onnettomuustutkintakeskus kiinnitti huomiota myös Kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n päätöslauselmaan, jonka mukaan radioliikenne tulee käydä englanniksi siellä, missä on kansainvälistä liikennettä. Onnettomuustutkintakeskus suositteli, että Merenkululaitos huolehtii siitä, että kaikki ulkomaisia aluksia koskevat VTS:n, luotsin ja päällikön liikennetiedotukset tulee antaa englannin kielellä ja varmistaa, että ulkomaisten alusten päälliköt tuntevat oikeutensa saada liikennetieto englannin kielellä. (Onnettomuustutkintakeskuksen raportti C 1/2000 M)

Turvallisuusselvityksen johtopäätöksissä todetaan, että linjaluotsaukseen liittyvien mahdollisten ongelmien ehkäisemisessä linjaluotsauksen kielitaitovaatimusten asettamista parempana toimenpiteenä nähdään muiden tutkintovaatimusten kehittäminen. Englannin kielen hyväksyminen ainoaksi viralliseksi kieleksi merenkulussa nähtiin myös erääksi merkittäväksi keinoksi hallita kielestä aiheutuvia riskejä. Englanninkielinen linjaluotsaus lisäisi englanninkielen käyttöä pääväylillä ja loisi valmiuksia ottaa englanninkieli myös pääasialliseksi kieleksi.

Englannin kielen käyttöönottoa selvittänyt työryhmä laati myös selvityksen luotsauslain toimivuudesta ja esitti loppuraportissaan vuonna 2007 luotsauslakiin muun muassa luotsin otto- ja jättöpaikkoihin liittyviä täsmennyksiä.

Vuoden 2007 syksyllä syntyi luotsauslain tulkinnassa erimielisyyttä siitä, voiko ainoastaan Luotsausliikelaitos tarjota luotsauspalveluja. Tällöin vedottiin elinkeinovapauteen ja siihen, ettei luotsauslaki kiellä yksityistä luotsaustoimintaa. Valtioneuvoston oikeuskansleri otti asiaan kantaa (OKA 878/1/07) ja muun muassa totesi, että luotsaustoiminnasta on säädetty laissa tavalla, joka rajaa luotsaustoiminnan harjoittajaksi Luotsausliikelaitoksen. Siitä seikasta, ettei laissa ole kielletty yksityistä luotsaustoimintaa, ei voida sellaisenaan tehdä johtopäätöstä, että se olisi sallittua. Oikeuskansleri totesi myös, että viranomaistoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen ja toiminnan uskottavuuden kannalta ilmennyttilannetta ei voida pitää tyydyttävänä ja esitti, että liikenne- ja viestintäministeriö harkitsisi, olisiko lainsäädäntöä aiheellista tarkistaa niin, että siitä selkeämmin ilmenisi lainsäätäjän tarkoitus.

Oikeuskanslerin päätöksen johdosta liikenne- ja viestintäministeriö asetti joulukuussa 2007 työryhmän, joka laati ehdotuksen luotsauslakiin tarvittavista muutoksista, mikäli luotsaus päätetään pitää Luotsausliikelaitoksen yksinoikeutena sekä arvion siitä, mitä asiakokonaisuuksia tulisi selvittää, jos luotsauspalvelut päätettäisiin avata kilpailulle.

Liikenne- ja viestintäministeriö jatkoi keväällä 2008 luotsauslain ja luotsauksen järjestämistä selvittäneen työryhmän toimikautta ja työryhmä sai tehtäväkseen selvittää vaihtoehtoja luotsauksen avaamiseksi kilpailulle sekä eri vaihtoehtojen käyttökelpoisuutta ja vaikutuksia turvallisuuteen, hintaan, palvelutasoon, poikkeusolojen luotsaukseen, riskienhallintaan ja vahingonkorvausvastuuseen.

Työryhmä esitti, että luotsaus järjestetään joko nykyisen kaltainen monopoli säilyttäen tai alueellisena kilpailuttamisena tai avoimen kilpailun ja kilpailuttamisen yhdistelmänä. Työryhmä katsoi kuitenkin, että mikäli luotsaus päätetään avata kilpailulle, on tehtävä jatkoselvityksiä muun muassa kilpailuttamismallista, hinnoittelumekanismista, luotsausmaksun arvonlisäverollisuudesta, valtion-taloudellisista vaikutuksista, rahoituksesta, luotsaukseen liittyvästä vahingonkorvausvastuusta ja riskien hallinnasta, luotsien koulutuksen järjestämisestä ja luotsien riippu-

mattoman aseman määrittämisestä. Lisäksi työryhmä esitti, että kysymys englannin kielen käytöstä linjaluotsauskielenä ratkaistaisiin samassa yhteydessä kuin päätös luotsauksen järjestämistavasta tehdään, koska se vaikuttaa luotsausmarkkinoihin merkittävästi.

Työryhmän loppuraporttiin annetuissa lausunnoissa englannin kielen hyväksymistä linjaluotsauskieleksi kannatettiin yleisesti. Myös kilpailun avaamista kannatettiin, mutta hintasääntelyn säilyttämistä pidettiin kuitenkin tarpeellisena. Kilpailun avaamisen katsottiin myös vaativan lisäselvityksiä.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoi kesäkuussa 2009, että pakolliseksi säädettyjen luotsauspalvelujen saatavuuden ja laadun turvaamiseksi koko maassa on perusteltua säilyttää luotsaus yksinomaisesti Luotsausliikelaitoksen tehtävänä. Näin voidaan myös parhaiten edistää merenkulun turvallisuutta ja pienentää ympäristövahinkojen mahdollisuutta. Työryhmän esittämien luotsaustoiminnan järjestämistä koskevien vaihtoehtojen välillä ei ole mahdollista tehdä vertailuja, koska kilpailun avaamisen edellytykset vaativat runsaasti lisäselvityksiä muun muassa kilpailuttamis- ja hinnoittelumallien sekä vahingonkorvausvastuun ja luotsausmaksun arvonlisäverollisuuden osalta. Kilpailun avaamisen mahdollisuutta ja järkevyyttä, sen vaikutuksia luotsaustoiminnan kustannuksiin ja asiakkailta perittäviin maksuihin sekä kilpailun avaamisen etuja ja haittoja olisi mahdollista arvioida vasta edellä mainittujen lisäselvitysten jälkeen.

Työryhmä arvioi luotsaustoimintaa myös EU:n kilpailuoikeuden näkökulmasta ja totesi, että yksin-oikeuden myöntämisellä saattaa olla merkitystä perustamissopimuksen 86 artiklan kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa hallituksen esitysluonnokseen 31.7.2009 (1903/030/2009) antamassaan lausunnossa, että kilpailulainsäädäntö voi tulla sovellettavaksi luotsipalveluihin. Tuomioistuimien on mm. Genovan sataman luotsauspalveluja käsittelevässä tuomiossaan (C-18/93) todennut, ettei määrävän markkina-aseman luominen yksinoikeuksia myöntämällä sinänsä ole ristiriidassa perustamissopimuksen 86 artiklan kanssa. Yksinoikeuden säilyttäminen yhdelle toimijalle voi kuitenkin kilpailuoi-

keuden kannalta muodostua ongelmalliseksi tilanteessa, jossa yksinoikeutettu toimija on kykenemätön tyydyttämään markkinoilla vallitsevaa kysyntää (C-41/90). Ministeriö toteaa lausunnossaan, että luotsauspalvelujen kysynnän ja tarjonnan suhdetta sekä tarvetta yksinoikeuden ylläpitämiseen on syytä seurata aktiivisesti jatkossa.

Luotsaustoiminnan järjestämistä koskevan linjauksen yhteydessä liikenne- ja viestintäministeriö linjasi, että luotsauksen markkinaehtoisuutta voidaan lisätä laajentamalla kilpailuelementtinä luotsauksessa toimivaa linjaluotsausta niin, että englanninkieli hyväksytään linjaluotsauskieleksi suomen ja ruotsin rinnalle. Tällöin linjaluotsauksen osuus luotsausmarkkinasta nousisi arvion mukaan lähelle 70 prosenttia.

EU:n komission tammikuussa 2009 antama, esteettömän eurooppalaisen meriliikennealueen toimintasuunnitelmaa koskeva komission tiedonanto (KOM (2009) 11 lopullinen) sisältää suosituksen luotsinkäyttövelvollisuudesta vapauttamisen helpottamiseen niin, että myös sellaiset alusten päälliköt, jotka eivät puhu kansallista kieltä, voisivat saada vapautuksen.

Ruotsissa englannin kieli hyväksyttiin linjaluotsauskieleksi ruotsin kielen rinnalle jo vuonna 2000.

Ruotsissa linjaluotsintutkintojen kokonaismäärä ei ole lisääntynyt kovin paljon, vaan merkittävä siirtymä on tapahtunut ”kielien sisällä”, ts. on suoritettu tutkinto ruotsin kielen sijasta englanniksi.

Englannin kielellä suoritettavat linjaluotsin-kirjat alkoivat yleistyä Ruotsissa vuonna 2001. Tuolloin 37 prosenttia satamissa käyvistä aluksista käytti luotsia. Vuonna 2007 luotsia käytti noin 34 prosenttia satamissa käyvistä aluksista.

Hallitusohjelmaan perustuvan ja hallituksen linjausten mukaisesti valmistellun virastouudistuksen tavoitteena on lisätä liikennehallinnon ohjauksen kokonaisvaltaisuutta ja tuottavuutta. Virastouudistuksella kuusi väylä- ja turvallisuusvirastoa yhdistettäisiin kahdeksi uudeksi virastoksi, Liikennevirastoksi ja Liikenteen turvallisuusvirastoksi. Virastouudistuksen yhteydessä luotsaukseen liittyvä Merenkululaitokselle luotsauslaissa säädetty

toimivalta ja tehtävät siirtyisivät Liikenteen turvallisuusvirastolle.

2 Ehdotetut muutokset

Luotsauslain 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että pykälän 2 kohdassa olevassa määritelmässä Liikenteen turvallisuusvirasto mainittaisiin Merenkululaitoksen sijasta toimivaltaisena virastona.

Luotsaustoiminnan harjoittamista koskevan 4 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuutta täsmentävä säännös, jonka mukaan Luotsausliikelaikoksen olisi tarjottava luotsauspalveluja myös väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla. Lisäys vastaisi 5 §:n ehdotettua, luotsinkäyttövelvollisuutta täsmentävää lisäystä.

Lain luotsinkäyttövelvollisuutta koskevaa 5 §:ää muutettaisiin niin, että 1 momenttiin lisättäisiin luotsinkäyttövelvollisuutta täsmentävä säännös, jonka mukaan aluksen olisi käytettävä luotsia myös väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla. Säännöksen täsmentäminen on tarpeen, koska osa luotsin otto- ja jättöalueista on luotsin alukseen nousuun ja alusliikenteen turvallisuuden liittyvien seikkojen vuoksi sijoitettu varsinaisten, vesilaissa tarkoitettujen väyläalueiden ulkopuolelle. Luotsin on kuitenkin voitava aloittaa luotsaus jo luotsin otto- ja jättöpaikalla ja luotsattava alus väylälle ja satamasta ulos tultaessa väylältä luotsin otto- ja jättöpaikalle. Luotsin otto- ja jättöpaikoista säädetäisiin tarkemmin Liikenteen turvallisuusviraston määräyksillä. Lain ja 21 §:n 3 momentissa oleva valtuutussäännös muutettaisiin vastaavasti. Lisäksi lain 5 §:n 4 momenttiin ja 5 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Luotsin vastuuta ja velvollisuuksia koskevan 8 §:n 1 momenttia täsmennettäisiin luotsin velvollisuuksien osalta siten, että luotsin olisi esitettävä luotsattavan aluksen päällikölle ajantasaiseen karttamateriaaliin perustuva reittisuunnitelma. Tällä varmistettaisiin se, että aluksen päälliköllä ja luotsilla olisi yhteneväinen käsitys siitä, mitä reittiä ja mil-

laisten tietojen perusteella alusta navigoidaan.

Luotsin avustajaa ja kahden luotsin käyttöä koskevaa 10 §:ää muutettaisiin siten, että pykälässä säädettäisiin ainoastaan kahden luotsin käytöstä. Luotsin avustajan käyttöä koskeva säännös on käytännössä vanhentunut ja tarpeeton. Kahden luotsin käyttöä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin lisäksi niin, että luotsilla olisi sää- ja jääolosuhteisiin sekä aluksen navigointiin tai käsittelyyn liittyvien painavien syiden vuoksi oikeus ottaa luotsausmatkalle toinen luotsi. Tällaisia painavia syitä voisivat olla muun muassa aluksen suuri koko käytettävissä olevaan väylätilaan verrattuna, näkyvyyttä rajoittava kansilasti tai lastauslaitteet, lastin erityinen vaarallisuus tai useamman hinaajan käyttö. Mukaan voitaisiin ottaa myös luotsiksi koulutettava henkilö. Jos luotsauksessa jouduttaisiin käyttämään kahta luotsia, aluksen päällikölle olisi ilmoitettava ennen luotsauksen alkamista, kumpi luotseista vastaa luotsauksesta.

Luotsin ohjauskirjaa koskevaa 12 §:ää muutettaisiin niin, että siihen tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle. Pykälän 1 momentti muutettaisiin vastaamaan ehdotettuja 4 ja 5 §:ää niin, että luotsilla olisi oikeus luotsata niillä väylillä, väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla ja väylille johtavilla vesialueilla, joihin hän on saanut Liikenteen turvallisuusviraston myöntämän ohjauskirjan. Pykälän 1 momentissa säädettyjä ohjauskirjan saamisen edellytyksiä muutettaisiin niin, että kohdan 3 mukaan luotsilla olisi oltava harjoittelumatkoja myös väylän ulko-puolella olevalla luotsin otto- ja jättöalueella. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä olisi Liikenneturvallisuusviraston hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävällä väylällä ja väylän ulkopuolella olevalla luotsin otto- ja jättöalueella molempiin suuntiin.

Luotsin ohjauskirjan peruuttamista koskevan 13 §:n 1—2 momentin johdantokappaleisiin ja 3 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja teh-

tävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Linjaluotsinkirjan myöntämistä koskevan 14 §:n 1 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle. Lisäksi pykälän 2 momenttiin tehtäisiin luotsin otto- ja jättöalueita koskevat muutokset vastaavalla tavalla kuin 12 §:n luotsin ohjauskirjaa koskeviin säännöksiin.

Pykälän 3 momentiksi otettaisiin uusi säännös, jossa säädettäisiin englannin kielellä suoritettavasta linjaluotsintutkinnosta. Linjaluotsinkirjan voisi saada väylällä ja väylän ulkopuolella olevalla luotsin otto- ja jättöalueella, jolla annettaisiin alusliikennepalvelulain (623/2003) 6 §:ssä tarkoitettua navigointiapua ja 7 §:ssä tarkoitettua liikenteen ennakoitavuutta lisäävää alusliikenteen järjestelypalvelua. Alusliikennepalvelusta annetun lain mukaan alusliikennepalvelua (VTS) annetaan tarpeen mukaan suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Käytännössä kaikilla pääväylillä käytetään jo tällä hetkellä kolmea kieltä ja englantia enemmän kuin ruotsia. Englanninkielinen linjaluotsaus lisäisi edelleen englanninkielen käyttöä. Tällöin kaikki englanninkielentaitoiset ymmärtäisivät suoraan toistensa viestit. VTS-keskukset saavat kaikki alusten ilmoitukset ja voivat tarvittaessa varmistaa, että kaikki VTS-alueella olevat alukset saavat samat liikennettä koskevat tiedot ja että alusliikenteen turvallisuus säilyy myös muuttuvassa kielellisessä toimintaympäristössä.

Onnettomuustutkintakeskus on hallituksen esitysluonnokseen antamassaan lausunnossa (319/5M, 13.8.2009) todennut, että englanninkielen käytön lisääntymisellä VTS-radioliikenteessä on meriturvallisuutta parantava vaikutus. VTS-keskuksille olisi tässä yhteydessä annettava ohjeet, että kaikki aluksille annettavat meriturvallisuutta koskevat ilmoitukset ja tiedotukset annetaan myös englanniksi väylillä, joilla linjaluotsintutkinnon suorittaminen englanniksi on mahdollista.

Linjaluotsinkirjan voisi saada sillä edellytyksellä, että hakija suorittaisi ehdotetun 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kirjallisen tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitetun koeluotsauksen englanninkielellä. Lisäksi hakijan

oli hallittava tarvittavassa laajuudessa englannin kieli ja tunnettava tutkinnon kohteena olevan vesialueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalveluissa käytettävä paikannimistö suomeksi tai ruotsiksi. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että luotsauksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (2003/982) lisätään asiaa koskevat tarkemmat säännökset. Lisäksi Merenkulkulaitoksen linjaluotsintutkintoa koskevat määräykset ja tutkintoasiakirjat olisi uudistettava ja käännettävä englanniksi. Tätä työtä varten tarvitaan aikaa ja säännöstä alettaisiin tästä syystä soveltaa vasta 1 päivästä heinäkuuta 2011 alkaen.

Lainmuutoksen jälkeen on tarkoitus muuttaa luotsauksesta annettua valtioneuvoston asetusta ja tarkastella myös linjaluotsinkirjan saamisen, voimassa pysymisen ja uudistamisen edellytyksenä olevia harjoittelumatkoja koskevia säännöksiä. Asetuksen ja lain 21 §:ssä olevan valtuutussäännöksen nojalla annettavien linjaluotsintutkintoa koskevien tarkempien määräysten valmistelun yhteydessä on tarkoitus huomioida myös luotsauksessa ja linjaluotsauksessa käytettäviin kielisiin liittyvät riskit ja niiden hallinnassa tarvittavat keinot.

Erivapauden myöntämistä koskevaan 16 §:n 1 ja 5 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Valvontaa koskevaa 18 §:ää selkeytettäisiin siirtymällä nykyisestä kaksiportaisesta valvonnasta yksiportaiseen valvontaan. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin niin, että liikenne- ja viestintäministeriö huolehtisi lain mukaisen luotsaustoiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Lain 19 §:ssä olevaa rangaistussäännöstä muutettaisiin siten, että rangaistavaksi säädettäisiin myös luotsauspalvelujen tarjoaminen tai luotsaustoiminnan harjoittaminen lain 4 §:n vastaisesti. Lisäksi nykyisin laissa olevaa rangaistussäännöstä muutettaisiin vastaamaan laillisuusperiaatteen sisältämää täs-

mällisyysvelvoitetta siten, että asianomaisiin pykäliin viitaten kuvaillaan rangaistava teko. Rangaistavaa olisi laiminlyödä 5 §:ssä tarkoitettu luotsinkäyttövelvollisuus tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu tiedonantovelvollisuus. Rangaistavien tekojen nimikkeenä olisi luotsausrikkomus, joka olisi myös pykälän otsikko.

Säännöksellä luotsauslakia täsmennettäisiin luotsaustoiminnan harjoittamisen sallittavuuden osalta vastaamaan lain 4 §:n, 6 §:n ja 21 §:n säännöksiä luotsaustoiminnan harjoittamisesta sekä lain systematiikasta ja lain perusteluista ilmenevää lainsäätäjän tarkoitusta. Säännöksellä suojattaisiin luotsaustoiminnan harjoittajaa, jolla on velvollisuus tarjota luotsauspalveluja koko maassa ja ylläpitää tätä tarkoitusta varten tarvittavia resursseja myös kannattamattomilla alueilla.

Säännös suojaisi lisäksi luotsinkäyttövelvollisten alusten päälliköiden oikeudellista asemaa. Aluksen päällikkö on vastuussa siitä, että luotsinkäyttövelvollinen alus käyttää luotsia ja suorittaa luotsausmaksun luotsauslain 6 §:ssä ja Luotsausliikelaitoksesta annetussa laissa säädetyllä tavalla. Aluksen päälliköllä ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollisuutta saada selkoa, onko luotsauspalvelujen tarjoaja ja palveluista laskuttava laissa tarkoitettu luotsauspalvelujen tarjoaja. Päälliköllä ei siten myöskään ole mahdollisuutta arvioida omaa oikeudellista asemaansa ja vastuutaan lain 19 §:ssä säädetyn luotsausrikkomuksen ja aluksen rahtaus- ja vakuutus-ehtoihin liittyvien seuraamusten osalta.

Ehdotettu säännös myös täsmentäisi luotsauslakia niin, että siitä valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnon mukaisesti ilmenisi paremmin lainsäätäjän tarkoitus.

Tuomioistuinta koskevaan 20 §:n 2 momenttiin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämä muutos, jolla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Tarkempia säännöksiä ja määräyksiä sekä yleispoikkeuksia koskevaa 21 §:ää muutettaisiin siten, että sen 2—4 momentteihin tehtäisiin virastouudistuksen edellyttämät muutokset, joilla Merenkululaitokselle säädetty toimivalta ja tehtävät siirrettäisiin Liikenteen turvallisuusvirastolle.

Pykälän 3 momentin valtuussäännöstä muutettaisiin niin, että Liikenteen turvallisuusvirasto antaisi tarkemmat määräykset luotsattavien väylien ja luotsausmatkojen lisäksi myös väylien ulkopuolella olevista luotsin otto- ja jättöalueista, joita lain 5 §:ssä tarkoitettu luotsinkäyttövelvollisuus koskee.

Pykälän 4 momentissa säädettyä yleispoikkeusten myöntämisvaltuutusta laajennettaisiin niin, että Liikenteen turvallisuusvirasto voisi myöntää poikkeuksen luotsinkäyttövelvollisuudesta aluksille, jotka rajatulla alueella osallistuvat kansainväliseen yhteistyöhön liittyvään harjoitukseen tai pelastustoimiin. Säännös mahdollistaisi esimerkiksi kansainvälisiin meripelastus-, öljyntorjunta- ja sotilaalliseen yhteistyöhön liittyviin harjoituksiin osallistuvien alusten vapauttamisen luotsinkäytöstä. Harjoituksiin osallistuu yleensä suuri määrä aluksia, mikä puolestaan edellyttäisi, että käytössä olisi suuri määrä luotseja. Kun alukset liikkuvat rajatulla alueella, luotsin käyttö saattaa olla tarpeetonta ja hankalaa. Vapautuksen myöntämisen edellytyksenä olisi kuitenkin se, ettei alusturvallisuus ja ympäristön turvallisuus vaarannu. Liikenteen turvallisuusvirasto voisi samoilla edellytyksillä myöntää Luotsausliikelaitokselle poikkeuksia lain 4 §:n mukaisesta luotsauspalvelujen tarjoamisvelvoitteesta.

3 Esityksen vaikutukset

Englannin kielen hyväksyminen linjaluotsauskieleksi nostaisi tehtyjen selvitysten perusteella kilpailuelementtinä toimivan linjaluotsauksen osuutta luotsausmarkkinoista nykyisestä noin 60 prosentista lähelle 70 prosenttia. Tämän on arvioitu pienentävän luotsaustuloja ja luotsausmarkkinoita noin 7 miljoonaa euroa. Vähennys kohdistuisi pääosin Suomenlahden satamiin: Haminaan, Kotkaan, Helsinkiin ja Hankoon. Luotsauksen kysynnän väheneminen vaikuttaisi Luotsausliikelaitoksen toimintaan ja talouteen ja edellyttäisi siltä sopeuttamistoimia. Tätä helpotaisi se, että englanninkielistä linjaluotsausta koskevaa säännöstä alettaisiin soveltaa 1 päivästä heinäkuuta 2011 alkaen, minkä jälkeen linjaluotsaus lisääntyisi asteittain sitä mukaa,

kun alusten päälliköt saisivat harjoitusmatkansa täyteen ja tutkinnon suoritettua.

Luotsinkäyttövelvollisuudesta myönnettävien poikkeusten lisääminen hyväksymällä englannin kieli linjaluotsauskieleksi suomen ja ruotsin kielen rinnalle on hallituksen logistiikkaohjelman mukainen toimenpide, joka tehtyjen arvioiden mukaan pienentäisi merenkulun kustannuksia ja sitä kautta yritysten logistisia kustannuksia. Kun otetaan huomioon linjaluotsintutkinnoista aiheutuvat kulut ja varustamojen maksamat korvaukset ilman luotsia ajavien alusten päälliköille, varustamojen kulut pienenisivät tehtyjen arvioiden mukaan noin 4 - 5 miljoonaa euroa vuodessa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä luotsausta selvittäneiden työryhmien esitysten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, ympäristöministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Kilpailuvirastolta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Finanssialan Keskusliittoa, Suomen Satamaliittoa, Suomen Varustamot ry:ltä, Suomen Laivameklariliitto ry:ltä, Satamaoperaattorit ry:ltä, Suomen Vesitöyhdistykseltä, Luotsiliitto ry:ltä, Suomen Konepäällystöliittoa, Suomen Laivanpäällystöliitto ry:ltä, Suomen Merimies-Unioni SMU ry:ltä, Merenkululaitokselta ja Luotsausliikelaitokselta.

Lausunnon ovat antaneet valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, puolustusministeriö, valtioneuvoston oikeuskansleri, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Kilpailuvirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto, Suomen Satamaliitto, Suomen Varustamot ry, Suomen Laivameklariliitto ry, Satamaoperaattorit ry, Luotsiliitto ry, Suomen Konepäällystöliitto, Merenkululaitos sekä Luotsausliikelaitos. Lisäksi esityksestä antoivat lausunnon Kokkolan satama, Turun satama, Suomen Yrittäjät sekä Baltic Pilot Ltd Oy.

Lausunnon antaneet ovat ehdottaneet tarkennuksia esitykseen. Esityksen jatkovalmistelussa on mahdollisuuksien mukaan huomioitu lausunnoissa esitetyt seikat. Esityksen perusteluita erityisesti säättämisyjärjestyksen osalta on täsmennetty.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Englannin kielen hyväksymistä linjaluotsauskieleksi suomen ja ruotsin kielen rinnalle koskeva säännöstä sovellettaisiin kuitenkin 1 päivästä heinäkuuta 2011 alkaen.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

6 Säättämisyjärjestys

6.1 Johdanto

Muutettavaksi esitetty luotsauslaki (940/2003) on säädetty nykyisen perustuslain voimassa ollessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asiasta ei tuolloin hankittu perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Muutosesityksellä lakiin ei tehtäisi merkittäviä aineellisia muutoksia. Voimassa olevalla luotsauslailla siirrettiin Merenkululaitoksen tehtävänä luotsauslain (90/1998) 4 §:n 1 momentin nojalla ollut luotsauksen järjestäminen Luotsausliikelaitoksen tehtäväksi ja saman lainkohdan mukainen luotsaustoiminnan valvonta jäi Merenkululaitoksen tehtäväksi. Hallituksen esitys ei sisällä ehdotusta uudeksi elinkeinovapauden rajoitukseksi. Seuraava arviointi elinkeinovapauden ja julkisen hallintotehtävän osalta liittyy voimassaolevaan lakiin.

6.2 Julkinen hallintotehtävä

Ennen luotsauslain voimaantuloa vuonna 1998 luotsauksesta säädettiin luotsausasetuksessa (373/1957). Asetuksen 2 §:n mukaan alusten oli käytettävä valtion luotsia. Luotsaustoiminta oli säädetty Merenkululaitoksesta annetun asetuksen (13/1990) 5 §:ssä

merenkulkupiirien tehtäväksi. Merenkululaitoksen luotsauksen järjestämistä koskeva velvoite oli samansisältöinen luotsaustoiminnan liikelaitostamiseen saakka.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 1995:61 katsonut, että valtiolla on luotsauspalvelujen antamiseen yksinoikeus. Toimivan luotsilaitoksen ylläpitäminen on siten valtiolle kuuluva tehtävä ja julkisen vallan käyttäminen. Valtion tehtävä luotsilaitoksen ylläpitäjänä on järjestää pätevät ja riittävät luotsipalvelut ja huolehtia niiden saatavuudesta.

Luotsaustoiminnan liikelaitostamisen yhteydessä on edellä esitetyn perusteella ollut kyse perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Oikeusministeriö on Merenkululaitoksen organisaatiouudistusta koskevaan hallituksen esitykseen (HE 39/2003 vp) antamassaan lausunnossa (50/43/2003 LAVO) todennut, että ehdotetun lain 8 §:ssä olevien luotsin alusliikenteen valvontaan ja ympäristönsuojeluun liittyvien valvonta- ja ilmoitusvelvollisuuksien perusteella luotsin harjoittama toiminta on sellainen julkinen hallintotehtävä, jota perustuslain 124 §:ssä tarkoitetaan. Luotsin tehtäviin ei kuitenkaan voida katsoa sisältyvän varsinaista julkisen vallan käyttöä. Aluksen ohjailuun liittyvien luotsaustehtävien siirtämistä muun kuin viranomaisen palveluksessa olevien hoidettavaksi on voitu pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon toiminnan erityisluonne ja sen varsin rajattu kohde.

Oikeusministeriö katsoi lisäksi, että vaikka luotseihin julkisyhteisön työntekijöinä voidaan soveltaa rikoslain 40 luvussa tarkoitettuja virkarikossäännöksiä, olisi luotsauslain 8 §:ään informatiivista syistä hyvä sisällyttää rikosoikeudellista virkavastuuta koskeva säännös.

Luotsauksen kaltaisessa tosiasiallisessa toiminnassa voidaan oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta huolehtia muun muassa luotsien sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 28/2001 vp, s. 5/II). Luotsauslaki sisältää säännöksiä luotsin ohjauksen saamisen ja peruuttamisen edellytyksistä.

6.3 Elinkeinovapaus

Merenkulkulaitoksen organisaatiouudistuksen yhteydessä luotsausta ei avattu kilpailulle toisin kuin jäänmurto- ja yhteysalusliikennepalveluiden kohdalla tehtiin. Ne Merenkulkulaitoksen oli Merenkulkulaitoksesta annetun lain (939/2003) 7 §:n mukaan avattava kilpailulle kolmen vuoden kuluessa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on todennut mietinnössään (LiVM 2/2003 vp –HE 38/2003 vp) luotsauksen osalta seuraavaa: ”Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Luotsausliikelaitos on ratkaisu, jossa edetään varovasti siirtäen nykyinen palvelutuotanto käytännöllisessä monopoli-asemassa liikelaitosmuotoon.”

Merenkulkulaitoksen organisaatiouudistusta koskevassa hallituksen esityksessä (kohta 4.3. Elinkeino- ja kilpailupoliittiset vaikutukset) on Luotsausliikelaitoksen osalta todettu seuraavaa: ”Luotsausliikelaitoksen palvelujen tuottamista ohjaisivat asiakkaat, luotsauslainsäädäntö sekä siihen perustuvat luotsinkäyttövapautukset. Kilpailuelementteinä toimisivatkin luotsausviranomaisen lainsäädännön ja turvallisuusharkinnan perusteella myöntämät linjaluotsinkirjat ja luotsinkäyttövapautukset.” Kilpailuelementtinä luotsauksessa toimii siten linjaluotsaus, jolla luotsauksen harjoittaminen on tehty luvanvaraisesti mahdolliseksi muillekin kuin Luotsausliikelaitokselle.

Luotsaustoimintaa ei hallituksen esityksessä tarkasteltu perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattun elinkeinovapauden kannalta. Mikäli katsottaisiin, että luotsaustoimintaa olisi arvioitava elinkeino-vapauden kannalta, niin arviossa olisi huomioitava perustuslakivaliokunnan linjaukset asiassa.

Perustuslakivaliokunta on omaksumassaan käytännössä katsonut, että perustuslain 18 §:n 1 momentin säännöksessä ”jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla” oleva ilmaisu ”lain mukaan” viittaa mahdollisuuteen rajoittaa säännöksessä turvattua oikeutta lailla (PeVL9/2005 vp, s. 2; ks. myös HE 309/1993 vp s. 67/II). Valiokunta on pitänyt elinkeinovapautta perustuslain mukaisena pääsääntönä, mutta on va-

kiintuneesti katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraistamisen olevan mahdollista perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävästä syystä. Tällaisen sääntelyn tulee täyttää muut perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten pitää ilmetä laista (näin esim. PeVL66/2002 vp, s. 2).

Nämä edellytykset täytyvät luotsauksen osalta, sillä luotsaustoiminnasta on säädetty luotsauslain 4 §:ssä, 6 §:ssä ja 21 §:ssä tavalla, joka rajaa luotsaustoiminnan harjoittajaksi Luotsausliikelaitoksen. Tämä on katsottu tarpeelliseksi, koska luotsaustoiminnan tarkoituksena on merenkulun turvallisuuden lisääminen ja ympäristövahinkojen ehkäiseminen, ja koska luotsausta tulee tarjota kaikilla luotsattavilla väylillä. Tietyillä aluksilla on lain mukaan luotsinkäyttövelvollisuus ja myös muiden alusten on tarvittaessa voitava käyttää luotsia.

Alukset, joiden luotsinkäyttövelvollisuus perustuu aluksen kokoon, voivat saada vapautuksen velvollisuudesta käyttäen Luotsausliikelaitoksen luotsia, jos Merenkulkulaitos myöntää aluksen päällikölle väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan. Linjaluotsinkirjan saamisen edellytyksistä on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti säädetty luotsauslain 14 §:ssä. Linjaluotsinkirjan peruuttamisesta on säädetty lain 15 §:ssä.

6.4 Rangaistavuus

Lain 19 §:ään lisättäväksi esitetyllä säännöksellä, jolla säädettäisiin rangaistavaksi muiden kuin lain 4 §:ssä tarkoitetun luotsauspalvelujen tarjoajan luotsaustoiminnan harjoittaminen ja luotsauspalvelujen tarjoaminen, suojattaisiin luotsaustoiminnan harjoittajaa ja luotsinkäyttövelvollisen aluksen päällikköä. Luotsaustoiminnan harjoittajalla on velvollisuus tarjota luotsauspalveluja koko maassa ja yllä pitää tätä tarkoitusta varten tarvittavia resursseja myös kannattamattomilla alueilla.

Aluksen päällikkö on vastuussa siitä, että luotsinkäyttövelvollinen alus käyttää luotsia ja suorittaa luotsausmaksun luotsauslain 6 §:ssä ja Luotsausliikelaitoksesta annetussa

laissa säädetyllä tavalla. Aluksen päälliköllä ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollisuutta saada selkoa, onko luotsauspalvelujen tarjoaja ja palveluista laskuttava laissa tarkoitettu luotsauspalvelujen tarjoaja. Päälliköllä ei siten myöskään ole mahdollisuutta arvioida omaa oikeudellista asemaansa ja vastuutaan lain 19 §:ssä säädetyn luotsausrikkomuksen ja aluksen rahtaus- ja vakuutusehtoihin liittyvien seuraamusten osalta.

Lainsäätäjän liikkumavaraa kriminalisointien säätämiseksi on perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty varsin väljänä. Perustuslaista johtuvat rajoitukset liittyvät perusoikeuksiin, joiden käyttämiseen liittyvien rangaistussäännösten tulee täyttää perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvät edellytykset, kuten vaatimukset sääntelyn hyväksyttävyydestä ja oikeasuhtaisuudesta sekä perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä. (PeVL 17/2006 vp).

Esitetty säännös ei ole ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Säännös suojaa luotsauspalvelujen tarjoajaa ja aluksen päällikköä se-

kä heidän lakisääteisten velvolluuksiensa suorittamista, ja on oikeasuhtainen. Ehdotetun säännöksen mukainen rangaistus luotsausrikkomuksesta on sama kuin voimassa olevassa säännöksessä säädetty rangaistus luotsinkäyttövelvollisuuden laiminlyönnistä.

Säännöksessä on huomioitu perustuslain 8 §:ssä vahvistettu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ja siihen liittyvä vaatimus sääntelyn täsmällisyydestä.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Vaikka hallituksen esityksen tarkoituksena on vain selventää voimassa olevan lain tulkintaa eikä se siten sisällä merkittäviä aineellisia muutoksia voimassa olevaan lakiin verrattuna, voidaan katsoa, että lakiehdotus sisältää säännöksiä, joilla on siinä määrin yhtymäkohtia perusoikeuksiin, että olisi suotavaa varata perustuslakivaliokunnalle tilaisuus antaa esityksestä lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****luotsauslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä marraskuuta 2003 annetun luotsauslain (940/2003) 2 §:n 2 kohta, 4 §:n 1 momentin johdantokappale, 5 §:n 1, 4 ja 5 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 ja 12 §, 13 §:n 1 momentin johdantokappale, 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 14 §, 16 §:n 1 ja 5 momentti, 18 ja 19 §, 20 §:n 2 momentti ja 21 § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *luotsilla* henkilöä, jonka Liikenteen turvallisuusvirasto on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

4 §

Luotsausliikelain harjoittaminen

Luotsausliikelaitoksen on tarjottava tässä laissa tarkoitettuja luotsauspalveluja alueilla, joilla luotsia on käytettävä 5 §:n mukaan.

5 §

Velvollisuus käyttää luotsia

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luotsattaviksi väyliksi määritellyillä vesilain (264/1961) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä ja näiden ulkopuolella

olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää.

Aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäytövelvollisuudesta on vapautettu:

- 1) alus, jonka päällikölle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan;
- 2) alus, jolle Liikenteen turvallisuusvirasto on myöntänyt 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden;
- 3) Saimaan vesialueella liikennöivä kotimaanliikenteen alus.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä muutoinkin päättää, että nimetyn päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia.

8 §

Luotsin vastuu ja velvollisuudet

Luotsi on vastuussa luotsauksesta. Luotsin on esitettävä luotsattavan aluksen päällikölle ajantasaiseen kartta-aineistoon perustuva reittisuunnitelma sekä muut aluksen turvallisen kulun kannalta tarpeelliset tiedot ja ohjeet sekä valvottava niitä aluksen ohjailuun ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä, joilla on

merkitystä alusliikenteen turvallisuudelle ja ympäristönsuojelulle.

10 §

Kahden luotsin käyttö

Luotsilla on oikeus ottaa luotsausmatkalle mukaan toinen luotsi, jos se on tarpeen säätää jääolosuhteisiin, aluksen navigointiin tai sen käsittelyyn liittyvien painavien seikkojen vuoksi.

Mukaan voidaan ottaa myös luotsiksi koulutettava henkilö.

Jos luotsauksessa joudutaan käyttämään kahta luotsia, aluksen päällikölle on ilmoitettava ennen luotsauksen aloittamista, kumpi luotseista vastaa luotsauksesta.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä ja väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla, joihin hän on Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden. Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä ja väylän ulkopuolella olevalta luotsin otto- ja jättöalueella;
- 4) Liikenteen turvallisuusviraston järjestämä hyväksytysti suoritettu kirjallinen tutkinto;
- 5) Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävällä väylällä ja väylän ulkopuolella olevalta luotsin otto- ja jättöalueella molempiin suuntiin;
- 6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjaus-

kirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Säännökset ohjauskirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä ohjauskirjan myöntämisen edellytyksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Luotsin ohjauskirjan peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusviraston on peruuttettava luotsin ohjauskirja, jos:

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa ohjauskirjan, jos:

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa luotsi voidaan heti velvoittaa toimittamaan ohjauskirjansa Liikenteen turvallisuusvirastolle.

14 §

Linjaluotsinkirja

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

- 1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä;
- 2) on suorittanut hyväksytysti Liikenteen turvallisuusviraston järjestämän kirjallisen tutkinnon;
- 3) on suorittanut hyväksytysti Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymän henkilön vastaanottaman koeluotsauksen; koeluotsaus on tehtävä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä mukaan lukien väylän ulkopuolella

olevat luotsin otto- ja jättöalueet sekä molempiin suuntiin tai linjaluotsinkirjaan merkittävään suuntaan;

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Sellaisilla tämän lain 5 §:ssä tarkoitetuilla väylillä ja väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla, joilla annetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 6 §:ssä tarkoitettua navigointiapua ja 7 §:ssä tarkoitettua alusliikenteen järjestelypalvelua, linjaluotsinkirjan voi saada myös sillä edellytyksellä, että hakija:

1) täyttää 2 momentin 1 kohdan vaatimuksen;

2) on suorittanut 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kirjallisen tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitetun koeluotsauksen englannin kielellä;

3) hallitsee tarvittavassa laajuudessa englannin kielen;

4) tuntee väyläalueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalvelussa käytettävän paikannimistön suomeksi tai ruotsiksi.

Linjaluotsinkirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Säännökset linjaluotsinkirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä ja linjaluotsinkirjan uudistamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Erivapaus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta sellaiselle alukselle, jonka päälliköllä on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen aluevesillä tai Saimaan vesialueella joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa. Jos aluksen vahtijärjestelyjen vuoksi perämies vastaa komentosiltavahdin pidosta, vapautuksen myöntämisen edellytyksenä on

lisäksi, että myös perämiehellä on vastaava kokemus liikenteestä kuin aluksen päälliköllä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä taikka muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii tämän lain mukaisen luotsaustoiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tämän lain noudattamista.

19 §

Luotsausrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) tarjoaa luotsauspalveluja tai harjoittaa luotsaustoimintaa 4 §:ssä säädetyn vastaisesti,

2) laiminlyö 5 §:ssä tarkoitetun luotsinkäyttövelvollisuuden taikka

3) laiminlyö 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luotsausrikkomuksesta* sakkoon.

20 §

Tuomioistuin

Liikenteen turvallisuusviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

21 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä yleispoikkeukset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsin ohjauskirjan ja linjaluotsinkirjan myöntämiseen liittyvistä kirjallisista tutkinnoista ja koeluotsauksista sekä pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista ja erivapauksista.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä, niiden ulkopuolella olevista luotsin otto- ja jättöalueista ja luotsausmatkoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien rajatulla alueel-

la toteutettavien harjoitusten tai pelastustöiden suorittamiseksi tai harjoitusalueelle tai pelastustöiden suorittamisalueelle siirtymiseksi hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuudesta, jos luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa ja edellyttäen, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. Samoilla edellytyksillä Liikenteen turvallisuusvirasto voi myöntää Luotsausliikelaitokselle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 14 §:n 3 momentin englannin kielellä suoritettavaa linjaluotsintutkintoa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 13 päivänä marraskuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenneministeri *Anu Vehviläinen*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

luotsauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä marraskuuta 2003 annetun luotsauslain (940/2003) 2 §:n 2 kohta, 4 §:n 1 momentin johdantokappale, 5 §:n 1, 4 ja 5 momentti, 8 §:n 1 momentti, 10 ja 12 §, 13 §:n 1 momentin johdantokappale, 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti, 14 §, 16 §:n 1 ja 5 momentti, 18 ja 19 §, 20 §:n 2 momentti ja 21 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *luotsilla* henkilöä, jonka Merenkulkulaitos on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

2) *luotsilla* henkilöä, jonka *Liikenteen turvallisuusvirasto* on ohjauskirjan myöntämällä hyväksynyt toimimaan luotsina Suomen vesialueella sekä Saimaan kanavan vuokra-alueella.

4 §

4 §

Luotsaustoiminnan harjoittaminen

Luotsaustoiminnan harjoittaminen

Luotsausliikelaitoksen on tarjottava tässä laissa tarkoitettuja luotsauspalveluja Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella niillä väylillä, joilla luotsia on käytettävä 5 §:n mukaan.

Luotsausliikelaitoksen on tarjottava tässä laissa tarkoitettuja luotsauspalveluja *alueilla*, joilla luotsia on käytettävä 5 §:n mukaan.

5 §

5 §

Luotsinkäyttövelvollisuus

Velvollisuus käyttää luotsia

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luot-

Aluksen on Suomen vesialueella ja Saimaan kanavan vuokra-alueella olevilla luot-

sattaviksi väyliksi määritellyillä vesilain (264/1961) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää.

Aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäytövelvollisuudesta on vapautettu:

1) alus, jonka päällikölle Merenkululaitos on myöntänyt 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan;

2) alus, jolle Merenkululaitos on myöntänyt 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden; *sekä*

3) Saimaan vesialueella liikennöivä kotimaanliikenteen alus.

Merenkululaitos voi turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä päättää, että nimetyt päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia *muutoinkin kuin silloin, kun siihen tämän lain mukaan on velvollisuus*.

8 §

Luotsin vastuu ja velvollisuudet

Luotsi on vastuussa luotsauksesta. Luotsin on annettava luotsattavan aluksen päällikölle aluksen turvallisen kulun kannalta tarpeelliset tiedot ja ohjeet sekä valvottava niitä aluksen ohjailuun ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä, joilla on merkitystä alusliikenteen turvallisuudelle ja ympäristönsuojelulle.

10 §

Luotsin avustaja ja kahden luotsin käyttö

Luotsilla on oikeus ottaa luotsausmatkalle mukaansa avustaja, jos se on tarpeellista luotsauksen suorittamista tai paluumatkaa varten. Mukaan voidaan ottaa myös luotsiksi koulutettava henkilö.

sattaviksi väyliksi määritellyillä vesilain (264/1961) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetuilla yleisillä kulkuväylillä *ja näiden ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla* käytettävä luotsia, jos aluksen lastin vaarallisuus tai haitallisuus taikka aluksen koko sitä edellyttää.

Aluksen kokoon perustuvasta luotsinkäytövelvollisuudesta on vapautettu:

1) alus, jonka päällikölle *Liikenteen turvallisuusvirasto* on myöntänyt 14 §:ssä tarkoitetun linjaluotsinkirjan;

2) alus, jolle *Liikenteen turvallisuusvirasto* on myöntänyt 16 §:ssä tarkoitetun erivapauden;

3) Saimaan vesialueella liikennöivä kotimaanliikenteen alus.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi turvallisuus- tai ympäristönsuojelullisista syistä *muutoinkin* päättää, että nimetyt päällikön tai tietyn aluksen tulee käyttää luotsia.

8 §

Luotsin vastuu ja velvollisuudet

Luotsi on vastuussa luotsauksesta. Luotsin on *esitettävä* luotsattavan aluksen päällikölle *ajantasaiseen kartta-aineistoon perustuva reittisuunnitelma sekä muut* aluksen turvallisen kulun kannalta tarpeelliset tiedot ja ohjeet sekä valvottava niitä aluksen ohjailuun ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä, joilla on merkitystä alusliikenteen turvallisuudelle ja ympäristönsuojelulle.

10 §

Kahden luotsin käyttö

Luotsilla on oikeus ottaa luotsausmatkalle mukaan *toinen luotsi*, jos se on *tarpeen säätää jääolosuhteisiin, aluksen navigointiin tai sen käsittelyyn liittyvien painavien seikkojen vuoksi*.

Jos luotsauksessa käytetään olosuhteisiin tai aluksen navigointiin ja käsittelyyn liittyvien seikkojen vuoksi kahta luotsia, niin aluksen päällikölle on ilmoitettava ennen luotsauksen aloittamista, kumpi luotseista vastaa luotsauksesta.

Mukaan voidaan ottaa myös luotsiksi koulutettava henkilö.

Jos luotsauksessa joudutaan käyttämään kahta luotsia, aluksen päällikölle on ilmoitettava ennen luotsauksen aloittamista, kumpi luotseista vastaa luotsauksesta.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä, joihin hän on Merenkululaitoksen myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden. Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä;

4) Merenkululaitoksen järjestämä hyväksytysti suoritettu kirjallinen tutkinto;

5) Merenkululaitoksen hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävän väylän molempiin suuntiin; sekä

6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Luotsin ohjauskirjan myöntämisen edellytyksistä ja ohjauskirjan sisällöstä sekä ohjauskirjan uudistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Luotsin ohjauskirja

Luotsilla on oikeus luotsata niillä väylillä ja väylien ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla, joihin hän on Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä ohjauskirjalla saanut luotsausoikeuden. Ohjauskirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on:

- 1) merikapteeninkirja;
- 2) sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta;
- 3) harjoittelumatkoja ohjauskirjaan merkittävällä väylällä ja väylän ulkopuolella olevalta luotsin otto- ja jättöalueella;

4) *Liikenteen turvallisuusviraston* järjestämä hyväksytysti suoritettu kirjallinen tutkinto;

5) *Liikenteen turvallisuusviraston* hyväksymän henkilön vastaanottama koeluotsaus ohjauskirjaan merkittävällä väylällä ja väylän ulkopuolella olevalla luotsin otto- ja jättöalueella molempiin suuntiin;

6) tarvittava suomen ja ruotsin kielen taito.

Luotsin ohjauskirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi, ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Luotsin ohjauskirjan uudistamisen edellytyksenä on, että luotsi osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa ja että hänellä on sellainen terveys ja kunto, joka vaaditaan kauppaluksessa kansipalveluksessa olevalta.

Säännökset ohjauskirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä ohjauskirjan myöntämisen edellytyksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Luotsin ohjauskirjan peruuttaminen

Merenkulkulaitoksen on peruutettava luotsin ohjauskirja, jos:

Merenkulkulaitos voi peruuttaa ohjauskirjan, jos:

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa Merenkulkulaitos voi velvoittaa luotsin heti toimittamaan ohjauskirjansa Merenkulkulaitokselle.

13 §

Luotsin ohjauskirjan peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusviraston on peruutettava luotsin ohjauskirja, jos:

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa ohjauskirjan, jos:

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa *luotsi voidaan heti velvoittaa* toimittamaan ohjauskirjansa *Liikenteen turvallisuusvirastolle*.

14 §

Linjaluotsinkirja

Merenkulkulaitos voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä;

2) on suorittanut hyväksytysti Merenkulkulaitoksen järjestämän kirjallisen tutkinnon;

3) on suorittanut Merenkulkulaitoksen hyväksymän henkilön vastaanottaman koelutausuksen linjaluotsinkirjaan merkittävän väylän molempiin suuntiin tai hakemuksessa määritellyn suuntaan; sekä

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

14 §

Linjaluotsinkirja

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää väylä- ja aluskohtaisen linjaluotsinkirjan aluksen päällikölle, joka osoittaa tuntevansa aluksen käyttämän väylän. Linjaluotsinkirja voidaan vastaavin edellytyksin myöntää myös aluksen perämiehelle.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksenä on, että hakija:

1) on osallistunut hakemuksen kohteena olevan aluksen tai vastaavanlaisen aluksen navigointiin päällikkönä tai perämiehenä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä;

2) on suorittanut hyväksytysti *Liikenteen turvallisuusviraston* järjestämän kirjallisen tutkinnon;

3) on suorittanut hyväksytysti *Liikenteen turvallisuusviraston* hyväksymän henkilön vastaanottaman koelutausuksen; *koelutaus on tehtävä linjaluotsinkirjaan merkittävällä väylällä mukaan lukien väylän ulkopuolella olevat luotsin otto- ja jättöalueet sekä molempiin suuntiin tai linjaluotsinkirjaan merkittävään suuntaan;*

4) hallitsee tarvittavassa laajuudessa suomen tai ruotsin kieltä.

Sellaisilla tämän lain 5 §:ssä tarkoitetuilla väylillä ja väyliä ulkopuolella olevilla luotsin otto- ja jättöalueilla, joilla annetaan alusliikennepalvelulain (623/2005) 6 §:ssä

tarkoitettua navigointiapua ja 7 §:ssä tarkoitettua alusliikenteen järjestelypalvelua, linjaluotsinkirjan voi saada myös sillä edellytyksellä, että hakija

1) täyttää 2 momentin 1 kohdan vaatimuksen;

2) on suorittanut 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kirjallisen tutkinnon ja 3 kohdassa tarkoitetun koeluotsauksen englannin kielellä;

3) hallitsee tarvittavassa laajuudessa englannin kielen;

4) tuntee väyläalueen navigoinnissa, alusliikennepalvelussa ja jäänmurtopalvelussa käytettävän paikannimistön suomeksi tai ruotsiksi.

Linjaluotsinkirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä ja linjaluotsinkirjan sisällöstä sekä linjaluotsinkirjan uudistamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Linjaluotsinkirja myönnetään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi ja se voidaan hakemuksesta uudistaa. Linjaluotsinkirjan uudistamisen edellytyksenä on, että kirjan haltija osoittaa säilyttäneensä väylätuntemuksensa.

Säännökset linjaluotsinkirjan sisällöstä sekä tarkempia säännöksiä linjaluotsinkirjan myöntämisen edellytyksistä ja linjaluotsinkirjan uudistamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Erivapaus

Merenkululaitos voi hakemuksesta myöntää aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta sellaiselle alukselle, jonka päälliköllä on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen aluevesillä tai Saimaan vesialueella joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa. Jos aluksen vahtijärjestelyjen vuoksi perämies vastaa komentosiltavahdin pidosta, vapautuksen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös perämiehellä on vastaava kokemus liikenteestä kuin aluksen päälliköllä *hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa*.

16 §

Erivapaus

Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta myöntää aluskohtaisen erivapauden luotsinkäyttövelvollisuudesta sellaiselle alukselle, jonka päälliköllä on pitkäaikainen kokemus liikenteestä Suomen aluevesillä tai Saimaan vesialueella joko hakemuksen kohteena olevassa tai vastaavanlaisessa aluksessa. Jos aluksen vahtijärjestelyjen vuoksi perämies vastaa komentosiltavahdin pidosta, vapautuksen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että myös perämiehellä on vastaava kokemus liikenteestä kuin aluksen päälliköllä.

Merenkululaitos voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä ja määräyksiä tai muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa erivapauden, jos myöntämisen perusteet lakkaavat olemasta voimassa, erivapauden saanut rikkoo toistuvasti tätä lakia tai muita alusliikennettä koskevia säännöksiä taikka muutoin vaarantaa toiminnallaan alusliikenteen turvallisuutta.

18 §

Valvonta

Tämän lain täytäntöönpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat liikenne- ja viestintäministeriölle.

Merenkululaitos valvoo tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

18 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö huolehtii tämän lain mukaisen luotsaustoiminnan yleisestä ohjauksesta ja kehittämisestä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tämän lain noudattamista.

19 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä laiminlyömällä velvollisuuden käyttää luotsia tai luotsaamalla ilman oikeutta taikka laiminlyömällä säädetyn tiedonanto- tai ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luotsausrikkomuksesta sakkoon.

19 §

Luotsausrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) tarjoaa luotsauspalveluja tai harjoittaa luotsaustoimintaa 4 §:ssä säädetyn vastaisesti,
- 2) laiminlyö 5 §:ssä tarkoitetun luotsinkäyttövelvollisuuden taikka
- 3) laiminlyö 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, luotsausrikkomuksesta sakkoon.

20 §

Tuomioistuin

Merenkululaitoksen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

20 §

Tuomioistuin

Liikenteen turvallisuusviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

21 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä yleispoikkeukset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Merenkulkulaitos antaa tarkemmat määräykset luotsin ohjauskirjan ja linjaluotsinkirjan myöntämiseen liittyvistä kirjallisista tutkinnoista ja koeluotsauksista sekä pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista ja erivapauksista.

Merenkulkulaitos antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä, luotsausmatkoista ja luotsipaikoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Merenkulkulaitos voi erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi myöntää Luotsausliikelaitokselle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta, jos luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoitukseton tai kohtuuttoman hankalaa ja edellyttäen, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. Samoilla edellytyksillä Merenkulkulaitos voi myöntää aluksille poikkeuksen luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisesta.

21 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset sekä yleispoikkeukset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsin ohjauskirjan ja linjaluotsinkirjan myöntämiseen liittyvistä kirjallisista tutkinnoista ja koeluotsauksista sekä pitää luetteloa myöntämistään luotsin ohjauskirjoista, linjaluotsinkirjoista ja erivapauksista.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat määräykset luotsattavista väylistä, niiden ulkopuolella olevista luotsin otto- ja jättöalueista ja luotsausmatkoista sekä julkaisee niistä luetteloa.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi erityisten sää- tai jääolosuhteiden vuoksi tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien rajatulla alueella toteutettavien harjoitusten tai pelastustoimien suorittamiseksi tai harjoitusalueelle tai pelastustoimien suorittamisalueelle siirtymiseksi hakemuksesta myöntää aluksille poikkeuksia luotsinkäyttövelvollisuudesta, jos luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen olisi ilmeisen tarkoitukseton tai kohtuuttoman hankalaa ja edellyttäen, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. Samoilla edellytyksillä *Liikenteen turvallisuusvirasto* voi myöntää Luotsausliikelaitokselle poikkeuksia luotsauspalvelujen tarjoamisvelvollisuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Lain 14 §:n 3 momentin englannin kielellä suoritettavaa linjaluotsintutkintoa koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2011

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.
